

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništva v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velíkem trgu po 5 kr.

Rokopisí se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemškutarija na Koroškem in Štajarskem z nemškim šulvereinom vred.

Govor državnega poslanca dr. Gregoreca v drž. zboru, dne 3. maja 1888.

(Po stenografnem zapisniku.)

(Dalje.)

Da bi še hitreje ponemčevali Slovence, zasledili so ponemčevalci novo idejo. Zapazili so, da imajo Nemci povprek več denarja nego Slovani, in zato so sklenili Slovanom, zlasti Slovincem narodnost v šoli odkupiti. Ta ideja je bila vredna sedanjega denarnega veka. Je nekoliko izvirna in prav primerna času. Ravno kar so namreč osnovali „nemški šulverein“. Tako zvani „fakcijozni“ so sklenili, grofa Taaffeja in njegovo ministerstvo vreči naj velja, kar hoče. V to svrhu so hoteli posnemati Bismarcka v Berlinu, ki se je trdovratnim liberalcem in konservativcem zagrozil s socijalisti, rekoč: „Acheronta movebo“. Da bi vrgli grofa Taaffeja, pričeli so fakcijozni agitacijo proti njemu med ljudstvom. „Nemštvo je v nevarnosti“, tako upijejo in kličejo pomoči iz pruske Nemčije; osnovali so s pomočjo „nemškega šulvereina“ v Berlinu poseben avstrijski „nemški šulverein“. Pričel se je boj in prepir med avstrijskimi narodi, kakoršnega še ni bilo.

Gospóda moja! Naravnost rečem, da nimam ničesar zoper „nemški šulverein“, kakor je sam na sebi. Ako Nemci mislijo, da je kje njihova narodnost v nevarnosti, imajo pravico in dolžnost priti na pomoč. Ali stvar je drugačna, ako pomislimo, da na javnih shodih najmanj govore o šolstvu, največ in najhuje pa o politiki, da „nemški šulverein“ ne skrbi najprvo za nemške otroke, ampak lovi slovenske, da se nemški šulverein vtika v avstrijsko javno šolstvo, učitelje z denarjem zapeljuje proti državnim postavam in podkupuje šolske občine s posojili, da se odpovedó narodnemu jeziku v šolah, kako naposled z beračenjem v inozemstvu drugim avstrijskim narodom daje slabe vzglede

in si hoče c. kr. šolska oblastva pokorna storiti in sebe na njihovo mesto vriniti — to nam avstrijskim Slovanom ne more vse jedno biti. (Poslanec dr. Weitlof: Ko bi to res bilo!) Da bi avstrijska šolska oblastva in njeni organi bili podložni pruskemu nemško avstrijskemu šulvereinu in njegovim strankarskim namenom temu se bom odločno upirali.

Voditelji nemškega šulvereina navadno pravijo, da to društvo ni politično. Pritrdim, ako se oziram le na njegova pravila; toda ta pravila nam Slovincem niso merodajna, ako presojujemo nemški šulverein. (Tako je, na desnici), nasprotno, merodajno za nas je njegovo dosedanje delovanje, naše izkušnje, katere smo si nabrali zadnja leta; mi že imamo o njem svojo sodbo.

Nam Slovanom je nemški šulverein čisto politično društvo, in mislim, da je Avstriji zelo nevarno. Dozdeva se nam, da je njegov namen: „širiti pruski, nemško-narodni duh med avstrijskimi Nemci, utrditi ga in tako pripravljati duševno zasedenje nemških avstrijskih dežel.“ (Tako je! na desnici. — Poslanec dr. Foregger: Za Rusijo gotovo ne delamo! — Poslanec dr. Weitlof: Navadno obrekovanje! Poslanec dr. Gregr: Mi ne dobivamo iz Rusije ničesa, Vi pa iz Berlinu!) Šulverein je šolsko društvo le toliko, ker pod pretvezo, da hoče rešiti nemštvo, ki je baje v nevarnosti, Slované ponemčuje. —

To mora nas Slované tembolj brigati, ker izkušnje kažejo, da naše c. kr. šolske oblasti podpirajo in pospešujejo ponemčevalne namene nemškega šulvereina. To bom tudi dokazal.

To zapazimo najprvo in posebno, kedar je treba kje ustanoviti in ohraniti novo šolo. Znano je, koliko sitnosti so imeli Čehi predno se jim je dovolila česka šola na Dunaji; mnogim je tudi znano, koliko težav imajo večkrat šolske sestre pri c. kr. šolskih oblastih, kedar hočejo kje ustanoviti zasebno katoliško odgojevališče. Pri nas na Štajarskem vrši se pri

nemškem šulvereinu vse hitro in gladko. Reči moram celó, da šolske oblasti gledajo večkrat šulvereinu skozi prste. Pustijo namreč na šulvereinskih šolah učitelje, kojih sposobnost za versko-nravno odgojo mladine je jako dvomljive vrednosti. Zato imam klasičen dokaz v rokah, namreč ukaz štajarskega deželnega šolskega sveta, o čegar nežni naklonjenosti nemškemu šulvereinu nikdo več ne dvomi. Prosim ekscelencijo gospoda predsednika, naj mi dovoli prečitatí ta ukaz:

„Slavnemu predstojništvu nemškega šulvereina na Dunaji, Maximilianstrasse 10.

Ker je z odredbo visokega c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 16. julija 1885, št. 3174, predstojništvu nemškega šulvereina doposlani opomin brezvspešen, naj bi se namreč učitelj na Sevniški zasebni šoli, Jožef Wermuth, zaradi pohujšljivega življenja premestil na drugo zasebno šolo, ter se mu odločno ukazalo, da se zunaj šole spodobneje obnaša, in ker so že večkrat došle pritožbe na podlagi izpovedanj v zapisnikih, ki velé, da je Wermuth dne 28. dec. m. l. zjutraj 17letno Nežo Špej na poti v cerkev zgrabil in jo siloma vlekel v svoje stanovanje, da se je nasproti krčmarici in dekli Frančiški Novšek v krčmi „pri kroni“ v Sevnici večkrat nespodobno obnašal in tako provzročil prepir med krčmarjem in njegovo soprogo; in ker je iz zapisnikov še razvidno, da je tudi privatnega učitelja na isti šulvereinski šoli, Avgusta Aistricha, življenje graje vredno, in da je zlasti on, kar je sam priznal v zapisniku dne 14. januarija t. l. ob 3. uri zjutraj v Sevniški cerkvi na sv. spoved pripravljajoče se device nespodobno in glasno nagovarjal, in da je tako obnašanje učitelja in odgojitelja po pravici v Sevnici naredilo veliko nevoljo, primoran je bil visoki c. kr. deželni šolski svet z odredbo z dne 15. aprila t. l., št. 1542 z ozirom na § 70, točka 2 državne šolske postave zapretiti, da bo po prvem zopetnem pohujšljivej obnašanji jednega ali drugega onih dveh učiteljev takoj in brez odlašanja po § 73 navedene državne postave postopal in ukazal zapreti ono zasebno šolo.

To se naznanja slavnemu predstojništvu šulvereina, da v zmislu one odredbe visokega c. kr. deželnega šolskega sveta primerno ukrene.

Okrajni šolski svet v Sevnici,
dne 13. maja 1886.

Predsednik: Rupnik.
(Dalje prih.)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Mili mi domorodci!

Treh dnevov v letu se vsak človek srčno

veseli. Ti dnevi so namreč največji prazniki: Božič, velika noč in biukošti. V enakej meri veseli pa se še jednega dne, to je dne svojega godú. Zakaj neki? Zato, ker se posebno ta dan priporočuje svojemu godovnjaku ter ga prosi, da bi mu od Najvišjega izprosil milosti, ter časne in večne sreče. Otroci veselé se tudi godú svojih starišev. Zakaj neki? Zato, da njim ta dan izrazijo v največej meri svojo otročjo ljubezen in hvaležnost za storjene njim dobrote. — Ravno tako slavijo podložni godove svojih naprejpostavljenih. — Ti dnevi, katere ravno v mislih imamo, vračajo pa se vsako leto, in vendar jih tako težko pričakujemo! Iz tega tedaj lahko sklepamo, koliko pomenljiveje morajo še le biti izvanrednosti, katere se vračajo, recimo vsako 10., 25. ali 40. leto!

Ravno tako izvanrednost pripravilo nam je letošnje leto, dne 2. decembra preteklo bo namreč 40 let, odkar vladajo presvitli cesar Franc Jožef I. našo domovino Avstrijo. Imenovanega dne veseli se vsak domoljub avstrijski. Vsak, tudi ubožec storil bode letos nekaj, kar bo ga spominjalo še pozna leta na leto 1888. to je, vsak Avstrijanec obhajal bo, preden letošnje leto preteče, 40letnico vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., ter bo posebno ta dan, kot hvaležen otrok Najvišjega prosil, da bi našemu občnemu očetu, našemu cesarju podelil telesno in dušno zdravje, ter močno roko, s katero bodo, dal Bog, kakor so dosedaj, odvrčali vse nezgode, katere bi utegnile pretiti Njihovim otrokom — nam Avstrijancem!

Za nas velja 2. december danes, to je, mi obhajamo danes 40letnico vladanja našega presvitlega cesarja. Zdi se mi, da bode prav umestno, in da bom postavil v vaših sreih najlepši spomenik današnjega dne s tem, da vam opišem tukaj življenje in dosedanje delovanje našega presvitlega cesarja.

Cesar Franc Jožef so se porodili 18. den avgusta leta 1830.

S posebno ljubeznjivostjo prevzeli so dedek, cesar Franc, vodstvo vzgoje svojega nečaka, katerega so s kratka „Franček“ imenovali. Franček je hodil vsak dan k svojemu dedeku v vas; kajti oni so ga učili hoditi (korakati), igrali so ž njim ter mu pripovedovali povestice. — Ne morem si kaj, da vam ne bi, dragi slovenski dedeki in babice, pri tej priložnosti na srce položil ter vas prosil: Vzemite si dedeka našega presvitlega cesarja v zgled! Tudi vi ljubite svoje nečake in nečakinje z isto ljubeznijo, kakor so ljubili cesar Franc svojega nečaka, našega sedanjega cesarja. Tudi vi igrajte ž njimi, ter njim, kadar boste imeli čas, pripovedujte povestice; ne pustite pa jih v blatu rovatí, čas tratiti, ali pa vže z odrasteno, pa pokvarjeno mladino igrati se. Zagotovim vas,